

HOVSLAGAR

MAGASINET September–Oktober 2024 nummer 5

Sverige

Tillsammans får vi bättre arbetsmiljö!

I den enkät som gjordes bland er medlemmar i höstas var det många som skrev kommentarer om säkerhetsrisker i arbetsmiljön.

Ordförande har ordet

Till exempel: Ohanterade/stressade/rädda hästar, stökig stallmiljö, trånga utrymmen och utskjutande föremål som kroker och täckeshängare.

Att tacka nej och vända i dörren när jobbet inte känns säkert är en möjlighet. Men då har man å andra sidan inget jobb.

Om vi istället kunde komma överens om att vi allihopa berättar för stallägarna när vi ser en risk och tipsar dem om hur de kan förbättra säkerheten, så kanske vi tillsammans, som kollektiv, kan förbättra våra villkor. Och det finns stöd i lagen för att ställa krav. Det kan du läsa om på nästa uppslag.

Nu har vi en härlig höst framför oss. Närmast ser jag fram emot att träffa er på Flyinge Hoof Summit, där nästan hela styrelsen är på plats med SHF:s monter.

I november blir det höstmöte på K1, där Henrik Jansson bjuder på ett fullspäckat program. Mötet hålls i de anrika lokalerna på K1. Bara det är värt ett besök.

Ta hand om er!

Mikaela Hallstedt
Ordförande

Höstmöte med Jansson på K1 – anmäl dig nu

Den 8 november blir det höstmöte med Henrik Jansson som föreläsare på K1 i Stockholm.

Anmäl dig genom att skicka ett mejl till kansliet. Uppge namn, personnummer, mejladress och telefonnummer till samtliga du anmäler.

Uppge personnummer!

Glöm inte uppge personnummer på alla och ta med giltig legitimation. K1 är en del av försvarsmakten så säkerheten är hög. Det går inte att komma in på området hur som helst. Alla an-

mälda sammanställs med namn och personnummer på en lista och släpps in som en grupp.

Kom i tid! Samling sker klockan 08.00 vid Stora valvet, Lidingsvägen 28. SHF:s före detta ordförande Mats Holmstedt kommer att möta upp där och se till att gruppen kommer in.

Höstmötet är öppet för medlemmar och medlemmars lärlingar. Det är gratis att komma men lunch betalar du själv på plats i restaurangen på K1.

Som förra året kommer vi att ha en gemensam middag på torsdag kväll, kvällen innan själva mötet.

Mer information om middagen och om rekommenderat hotell och mötet kommer på hemsidan.

Program

8.30-10.00 Fång – min roll som hovslagare

10.00-10.30 Fika

10.30-12.00 Bakbenets mekanik och vanliga problem

12.00-13.00 Lunch

13.00-14.15 Hur påverkas hovens rörelse av en sko

14.15-14.45 Fika

14.45-15.30 Utbytesprogram för hovslagare mellan USA och Europa

Lokal träff för 25 hovslagare i Tingsryd

KOLLEGOR. Det var fin upplutning på träffen i Tingsryd.

I maj hölls en hovslagarträff i småländska Tingsryd.

Ordförande Mikaela Hallstedt informerade om SHF, svarade på frågor och tog emot idéer som deltagare tyckte att SHF ska jobba med.

25 hovslagare deltog och fick bland annat se hovslagare Benny Johnsson och veterinär

Håkan Alström presentera ett antal case med behandlingar och ortopediska åtgärder vid skoning, som gav upphov till mycket diskussioner. Dagen avslutades med att Benny skodde en häst med avvikande benställning.

Deltagarna bjöds på smörgåstårter och fika.

HEJA! Svenska landslaget...

... och lärlingslandslaget.

Nu hejar vi på Sveriges landslag!

TÄVLING. I september är det dags. Nu hejar vi på våra båda landslag i VM i Stoneleigh, England, den 27–28 september. Domare är Allan Ferrie, från Skottland, och svenske Simon Bodner. Lärlingslandslagen döms av Ricky Hilton, England.

I landslaget tävlar Tobias Nilsson, Timmy Hoas, Martin Roos och Sigrídur Johannsdóttir. I lärlingslandslaget tävlar Carl Magnusson, Sebastian Lago, Ida Rofors och Malin Larsson. Reserv är Isabella Matsson.

Missa inte EM i spanska Vic i december

TÄVLING. Den 11–14 december hålls EM i hovslageri i staden Vic, norr om Barcelona i spanska Katalonien. Domare är Austin Edens och Ludovic Mathieu.

Mer information om tävlingarna hittar du via denna länk: <https://forms.gle/eP8vNrpMZ8F2AUeq7>

Våga ställa krav på stallägarna

Hovslageri är ett riskfyllt och ofta ensamt arbete. Som enskild egenföretagare kan det kännas svårt att ställa krav på stallägare när det gäller arbetsmiljön. Men det finns stöd i lagen för att göra just det.

Din uppdragsgivare har ansvar för din arbetsmiljö, även för dig som egen företagare. Så här skriver Arbetsmiljöverket på sin hemsida:

”Du som är jordbrukare ansvarar för din arbetsplats. Det innebär att du har ansvar för arbetsmiljön för alla som någon gång arbetar åt dig, även personer som tillfälligt arbetar på jordbruket. Det kan vara till exempel avbytare, hovslagare, veterinärer och andra medhjälpare. Även om du är egenföretagare utan anställda är du ansvarig för arbetsmiljön på ditt jordbruk.”

Vad innebär det här i praktiken?

Jonas Hamark är jurist på Arbetsmiljöverket. Han berättar att det i arbetsmiljölagens 1 kapitel 2 § står: ”Denna lag gäller varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för en arbetsgivares räkning”. Det gäller alltså arbetsgivare och anställd. Men, i tredje stycket står det ”Om skyldigheter i vissa avseenden för andra än arbetsgivare och arbetstagare finns bestämmelser i 3:e och 5:e kapitlet.”

Jonas Hamark guidar vidare till 3 kapitlet 12 § första stycket: ”Den som råder över ett arbetsställe skall se till att det på arbetsstället finns sådana fasta anordningar att den som arbetar där utan att vara arbetstagare i förhållande till honom inte utsätts för risk för ohälsa eller olycksfall. Han skall även se till att andra anordningar som finns på arbetsstället kan användas utan sådan risk.

– Det handlar om det vi kallar för rådighetshavare. I det här fallet, om du har ett stall, så är det stallägaren som råder över det här stället. Rådighetshavaren

”Man får ju titta i de här bestämmelserna och sen se efter hur det ser ut där man förväntas sko. Uppfyller utrymmet ställda krav? Gör det inte det kanske man ska påtala det för stallägaren”

Jonas Hamark
jurist
Arbetsmiljöverket

(stallägaren) ska se till att det på arbetsstället finns sådana fasta anordningar att den som arbetar där utan att vara arbetstagare (anställd), till exempel en hovslagare, ska kunna arbeta utan risk.

Innebörden av det är att de fasta anordningar som finns ska vara säkra men det ska också finnas sådana fasta anordningar som borde finnas.

Innebär det till exempel att det för en hovslagare ska finnas en plats med plant golv utan hala golvbrunnar med bra belysning, gott om utrymme med mera?

– Ja, det skulle jag säga, även om det inte är jättetydligt, säger Jonas Hamark.

Den andra meningen i 3 kapitlet 12 § lyder: ”Han skall även se till att andra anordningar som finns på arbetsstället kan användas utan sådan risk.”

– Det innebär att även de lösa anordningar som finns ska vara säkra.

Är en häst en lös anordning?

– Nej, det skulle jag inte säga. Så långt skulle jag inte dra det. Jag brukar ta exemplet med en liten lastkärra. Om det finns en sådan på ett arbetsställe och den är helt genomrostig, då är det en lös anordning och rådighetshavaren ska se till att den ska vara säker, säger Jonas Hamark.

Han fortsätter till 3 kapitlet, 7 g §, andra stycket där det står: ”Var och en av dem ska se till att den egna verksamheten och anordningarna på det gemensamma arbetsstället inte medför att någon som arbetar där utsätts för risk för ohälsa eller olycksfall.”

Gemensamt ansvar

– Var och en av dem på ett gemensamt arbetsställe... så fort hovslagaren kommer dit så uppstår ett gemensamt arbetsställe. Då ska var och en av dem som är där se till att den egna verksamheten och de egna anordningarna inte medför att de som arbetar där utsätts för risker eller ohälsa. Så där har båda parter ett ansvar. Hovslagarens verksamhet får alltså inte medföra risker för andra, säger Jonas Hamark.

Han jämför med ett företag som anlitar en städtjänst. Företaget ska se till att det finns ”fasta anordningar”, till exempel tillgång till vatten och avlopp.

– Men om den som städar välter ut en hink med vatten på golvet och inte torkar upp efter sig så är det en risk, och då har städ-företaget ett ansvar enligt 3:7 g, andra stycket. Då har städ-företaget utsatt andra för risk för ohälsa.

När det gäller hovslageri och arbete med djur har Arbetsmiljöverket så kallade föreskrifter.

I föreskrifterna finns bland annat ett stycke döpt ”Arbete med hästar”. Där står det: ”För verkning och skoning ska det finnas utrymme med lämplig belysning och temperatur. Utrymmet ska vara dragfritt och ha halksäkert golv. Hästen ska vara uppbunden på ett säkert sätt. Det ska finnas tillräckligt fritt utrymme runt hästen, så att den som skor hästen inte riskerar att bli klämd. Utrymmet ska vara placerat så att hästen som skos inte kan störas av passerande hästar eller personer.”

– Detta är ingen lag utan detta är en av Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Arbetsmiljölagen är

SE ÖVER DIN SÄKERHET. Var inte rädd för att flytta på höpåsar som är i vägen eller be folk vänta med att gå förbi med skottkärran. Be stallägaren ta bort farliga krokar med mera där du står. Foto: Lisa Olsson

till sin natur väldigt generellt hållen. När man fattade beslut om arbetsmiljölagen på 1970-talet var man medveten om det och det förutsattes då att myndigheten skulle fatta beslut om specificerade regler. De reglerna finns i Arbetsmiljöverkets föreskriftssamling, förklarar Jonas Hamark.

Får ni anmälningar rörande arbetsmiljö från hovslagare?

– I lagen finns en paragraf (3 kap 3 § a) som säger att allvarliga olyckor och allvarliga tillbud ska anmälas till Arbetsmiljöverket utan dröjsmål. Den här bestämmelsen är belagd med straffansvar, det vill säga man kan få böter. Men, den riktar sig till ar-

betsgivare, om en arbetstagare skadas. Så jag skulle vilja påstå att när en ensamföretagare utan anställda råkar ut för något så finns ingen anmälningsplikt. Men det hindrar inte att en olycka skulle kunna vara fråga om arbetsmiljöbrott.

– Skulle det ske en allvarlig olycka så kanske det kommer ambulans och polis och så startar polisen en utredning. Polisen hör av sig till Arbetsmiljöverket som kanske också utreder händelsen. Med det sagt, är det inte uteslutet att det skulle kunna vara ett arbetsmiljöbrott, säger Hamark.

Vad är ett arbetsmiljöbrott?
Då får man titta i brottsbalken

istället (3 kapitlet 7-9 §§). Där finns brott som vållande till annans död, vållande till kroppsskada eller sjukdom, samt framkallande av fara för annan. Om något av de tre brotten skulle föreligga finns en efterföljande bestämmelse, (3 kap 10 §), som handlar om arbetsmiljöbrott. Har någon skadat sig och arbetsmiljoregler inte har följts, då kan någon dömas för arbetsmiljöbrott, förklarar Jonas Hamark.

Om det skulle gå så långt förs den processen i så fall av polis och åklagare. Den enskilde blir alltså i sådana fall inte ansvarig för rättegångskostnader.

Jonas Hamark känner spontant inte till något fall där en hovslagare varit inblandad i en olycka som lett till en process om arbetsmiljöbrott. Men han utesluter inte att det skulle kunna bli aktuellt.

Påpeka brister

En hovslagare som kommer till ett stall och tycker att arbetsmiljön är undermålig, vad ska den göra?

Har du något råd?

– Ja, man får ju titta i de här bestämmelserna och sen se efter hur det ser ut där man förväntas sko. Uppfyller utrymmet ställda krav? Gör det inte det kanske man ska påtala det för stallägaren.

– Ett annat alternativ är att tacka nej till uppdraget och åka därifrån, avslutar Jonas Hamark.

Kanske är det som en av SHF:s medlemmar kommenterade i enkäten. Man kanske ska säga till stallägarna om det finns saker de kan göra för att förbättra säkerheten. Ofta har de kanske bara helt enkelt inte tänkt på det.

Lisa Olsson

Så här hittar du på internet:

Arbetsmiljölagen:
Sök på ”1977:1160”

Arbetsmiljöverkets föreskrifter:
Arbete med djur, föreskrifter. Sök på ”AFS 2008:17”

Arbetsmiljöverkets broschyr ”Arbetsmiljöbrott”:
Sök på ”ADI 629”

Så här står det i broschyren

Nedan följer ett utdrag ur Arbetsmiljöverkets broschyr ”Arbetsmiljöbrott”.

Under rubriker som Krav på byggnader, Kunskap om djuren och Rutiner för kunskapsöverföring finns praktiska tips om vad man ska tänka på. Här är några exempel ur broschyren:

Många olyckor beror på halka och hala golv. Ibland kan det vara nödvändigt att förbättra fästet, antingen genom att förbättra golvet eller att täcka det med till exempel spån, sand eller gummimattor.

Se till att ha skor eller stövlar med bra fäste.

Liggande rör i inredning och grindar gör det lättare att klättra över vid behov.

Många olyckor inträffar därför att personen som skadades inte visste att just det djuret brukade bete sig underligt. Därför är det viktigt att ha rutiner för att föra över kunskapen om avvikande beteenden eller sjukdomar till dem som ska behandla djuren.

Om att sko och verka hästar

Under rubriken Hästar står det bland annat:

• Att sko eller verka hästar är en uppgift som alltid ska göras i utrymmen med bra belysning, bra temperatur och utan drag.

• Golvet får inte vara halt.
• Hästen ska vara bunden på ett säkert sätt och utrymmet runt den ska vara så stort att du inte riskerar att bli klämd.
• Se till att andra människor och hästar inte stör arbetet.

Delvis nya modellskor i gesällprovet

KOMPETENSUTVECKLING. Ska du göra ditt gesällprov efter den 28 februari 2025 behöver du ha koll på de nya modellskor som tagits fram och nu finns på hemsidan. Skorna är indelade i tre grupper med två skor i varje. Lottdragning avgör vilken grupp av två skor som ska smidas. Max-tiden är fortfarande 70 minuter. De nya modellskorna gäller för alla som efter 28 februari 2025 avlägger nytt gesällprov.

Nya gesällprov som avläggs innan den 1 mars 2025 använder de fem modellskor som gäller idag. Läs mer och se skorna på hemsidan under fliken Utbildning/gesäll- och mästarprov.

Anmäl dig nu till block 7 – och 1!

UTBILDNING. Den 27-29 september går Block 7, hovsjukdomar på SLU. Anmäl dig snarast om du inte redan gjort det. Kompendium skickas ut innan kursstart, efter det att fakturan är betald.

För att få delta måste du först ha gått Block 1.

Vill du gå hela SHF:s fortbildning? Anmäl i så fall ditt intresse via mejl till: kansliet@

hovslagareforeningen.se

När tillräckligt många är intresserade drar vi igång en ny omgång av blockutbildningen.

Plan för block- utbildningen

Block 7: Hovsjukdomar 27–29 september

Block 3: Behörighet, smittskydd våren 2025

Block 6: Hovreparationer våren 2025

Examen: juni eller augusti 2025

Att ändra balansen är tyvärr ingen quick fix

FRÅGA: Jag har skott en häst i ett år nu. Hästen är tre år gammal och köptes barfota med hovar som inte var roliga.

Fram har hon blivit jättebra men det är värre bak.

Hon funkade på heartbar bak men trakterna är ganska trasiga och liggande.

Vad skall jag göra?

Mvh Kalle

SVAR: Hej Kalle!

Just exakt vad den hästen du beskriver har för grundproblematik är svårt att säga utan att ha sett hästen. Man kan dock säga att det lättaste sättet att få bättre hovkvalité är att sko och verka ofta.

Studier har visat att hovslagarens roll att verka och sko med tätare intervall är av större vikt än vad vi stoppar i hästen för preparat för hovkvalitets skull. Våra hästar här i Sverige lider sällan av någon större mineralbrist som sätter spår på hovkvalitén. Mineralbrist syns istället oftare på att pälsen blir dålig eller till och med på musklerna, innan vi kommer till att hovarna lider av mineralbrist. Är det väldigt torrt ute kan man prova att stryka hovarna med någon typ av vegetabiliskt fett som rapsolja, matolja och så vidare för att minska hovens egen avdunstning. Oavsett så har vissa hästar vad vi kallar för dålig hovkvalité.

Fullblod ofta understuckna

Definitionen på understucken trakt är när det skiljer mer än fem grader mellan hornrörens lutning i tådelen jämfört med trakten. Det beror till stor del på genetik. Typiskt är fullblodshoven med ofta understucken trakt och en hov som lätt flyter ut om man inte är med och parerar som hovslagare eller de hovar vi ser på exempelvis spanska hästar eller quarterhästar som är höga och med trånga trakter. Det

JOBBA ATT GÖRA. Understucken trakt som vuxit för mycket och kan verkas tillbaka. Den svarta linjen visar var trakten är, den blå linjen vart den borde verkas tillbaka till. Foto: Henrik Jansson

GENETISKT. Genetiskt understucken trakt med raka hornrör från kronrand ner till marken och som skiljer mer än fem grader mellan tå och trakt.

jag vill säga är att det finns en genetisk aspekt som man måste ta hänsyn till. Jobbar man mot naturen så förlorar man nästintill till 100 procent.

Är det som du beskriver i ditt fall med liggande trakter bak så finns ju även aspekten att hästen har vuxit lite för mycket och att hornröret viker sig. Typiskt kan man se det på till exempel en fånghov när hovbenet roterat bara för att ge något exempel. I de fallen så behöver man verka tillbaka trakterna tills hornröret blir raka. Det kan till och med bli så att man får en bakåtbruten

“Studier har visat att hovslagarens roll att verka och sko med tätare intervall är av större vikt än vad vi stoppar i hästen för preparat för hovkvalitets skull.”

tåaxel temporärt men det kan vi korrigerar med beslag typ kilsko, heartbar, 3D-sula eller kilsula. Försök att läsa ut vad som passar just den individen.

I extrema fall så kan man även raspa bort delar av hovväggen i trakten och ersätta med plast för att ändra belastningsförhållandena i hoven. Plast leder kraften rakt upp i stället för som hoven där kraften går i hornrörens riktning. Dock en lite krångligare procedur som i mitt tycke kräver en mer erfaren hovslagare som också är van att jobba med härdplaster.

Få med djurägaren

Tyvärr så är att ändra balansen i hoven ingen quick fix utan det tar tid och lite envishet. I vissa fall så kan det även vara nödvändigt under en tid att ändra farten eller belastningen på hästen för att få ut mer av sin önskade effekt på hoven så även djurägaren kan behöva vara med på åtgärden. Det är också viktigt med en bra kommunikation för att få djurägaren att förstå hur denne skall hålla hästen under den aktuella tiden.

Hoppas du fick några tips att använda dig av.

Henrik Jansson
FWCF
Hovslagar-
mäster

Foto: Inka Sandellius